

УДК 37.016  
П12

Серія «Мій конспект»  
Заснована 2008 року

**Павлюк Н. І., Довгань Г. Д.**  
П12 Географія. Материки та океани. 7 клас: навч.-метод.  
посібник. [Текст] / Н. І. Павлюк, Г. Д. Довгань — Х. : ВГ  
«Основа», 2018. — 144 с. : табл. — (Серія «Мій конспект» ).  
ISBN 978-617-00-3351-2

Видання «Мій конспект» — серія посібників, які ставлять на меті на-  
дати допомогу вчителю під час підготовки до уроку. Конспекти усіх уро-  
ків розміщені на окремих аркушах і містять методично грамотно оформ-  
лені мету, обладнання, тип заняття, перелік опорних та базових понять,  
стислий опис кожного етапу. Також передбачено місце для власних запи-  
сів вчителя, що зробить розробку по-справжньому авторською, але за-  
ощадить час для планування та оформлення.

Відповідає новій програмі 2017 року. Для вчителів географії.

УДК 37.016

ISBN 978-617-00-3351-2

© Павлюк Н. І., 2018  
© Довгань Г. Д., 2018  
© Корягін В. О., макет обкладинки, 2018  
© ТОВ «Видавнича група “Основа”», 2018

## ПЕРЕДМОВА

*Шановні колеги!*

До вашої уваги запропоновано посібник із серії «Мій конспект», створеної задля максимального полегшення підготовки вчителя до уроку. Кожний урок розміщено на окремому відривному аркуші і є готовим конспектом уроку. Форматування аркуша, а саме наявність стовпчика для нотаток надасть учителеві змогу додати до конспекту уроку власні пояснення, зробити акценти, запрограмувати прийоми роботи, додатковий матеріал тощо, що зробить урок абсолютно індивідуальним, пристосованим до запитів, умов і можливостей учителя й окремих класів.

Посібник розроблено для курсу «Материки та океани» відповідно до оновленої 2017 року програми курсу, розробленої на підставі Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392), з урахуванням Державного стандарту початкової загальної освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 р. № 462) та відповідно до положень «Концепції Нової української школи». Він містить конспекти всіх уроків курсу в чіткій відповідності програмі курсу (тематика, кількість і порядок викладення матеріалу).

Розроблені 66 уроків, запланований резерв часу становить 4 години. Конспект кожного заняття містить методично грамотну оформлену «шапку» уроку. Тема чітко відповідає формулюванню, зазначеному в навчальній програмі.

Визначено мету уроку за основними напрямками здійснення освітньої діяльності учителя на уроці — навчальним, розвивальним, виховним, з урахуванням компетентнісного потенціалу предмета, наскрізних змістових ліній. Навчальна мета уроку обумовлена вимогами курсу до знанневого та діяльнісного компонентів навчально-пізнавальної діяльності учнів, зазначених у програмі. Розвивальну мету окреслено залежно від можливостей уроку щодо розвитку ціннісного компоненту навчально-пізнавальної діяльності й здібностей учнів (особливостей мислення, уяви тощо) з точки зору формування та розвитку життєвих компетентностей. Виховна мета уроку спрямовує діяльність учителя на виявлення можливостей матеріалу уроку в справі виховання молодого покоління перш за все як майбутніх дбайливих господарів планети, що спираються на ґрунтовні знання про неї, а також формування в кожній дитині загальнолюдських цінностей.

Зазначено тип уроку залежно від найбільш доцільної, на думку автора, його структури. У переліку обладнання вказано мінімально необхідний комплект засобів навчання, який має бути в будь-якому загальноосвітньому початковому закладі. Цей перелік учитель може доповнити залежно від власних можливостей й оснащення школи засобами навчання географії. Зазначені опорні й базові поняття кожного уроку спрямовують учителя на виявлення вже сформованого обов'язкового мінімуму знань учнів (зокрема з курсу природознавства та попередніх уроків) як опори, а також акцентують увагу на нові поняття, які слід сформулювати.

Окремі уроки доповнені переліком географічної номенклатури. Ці об'єкти зазначені у програмі як обов'язкові для опрацювання учнями.

«Тіло» конспекту поділено на основні організаційно-методичні етапи уроку відповідно до його типу. Для кожного уроку подано варіант мотивації навчальної діяльності учнів. Він має на меті зацікавити учнів здобуттям нових знань і запропонованими вчителем видами діяльності.

Для етапів актуалізації опорних знань та закріплення нових запропоновані запитання й завдання, спрямовані на виявлення найактуальніших для уроку знань. Запитання й завдання вчитель на власний розсуд може легко трансформувати залежно від обраного ним прийому роботи. Етап перевірки домашнього завдання виділений у тих уроках, де матеріал попереднього й наступного уроку слабо пов'язаний. Там, де простежено чітку логічну зв'язку двох уроків, етап перевірки знань, по суті, перетворюється на етап актуалізації опорних знань.

Етап підсумку уроку детально не розкритий, оскільки він у першу чергу залежить від обраних вчителем прийомів роботи і може «автоматично постати» в ході діяльності учнів протягом усього уроку.

Домашнє завдання містить обов'язкове опрацювання параграфа підручника, завдання щодо власних досліджень та проектної діяльності, які зазначено в навчальній програмі, або доцільно провести як випереджувальне завдання на наступний урок.

Основний етап уроку (переважно це формування нових знань, умінь та навичок) має детальне планування за змістом навчального матеріалу. Здебільшого сформульовано визначення ключових понять, наведено статистичні дані, у логічній послідовності зазначено базову інформацію тощо. А от форми та прийоми роботи вчитель може обирати на власний розсуд (залежно від матеріалу, наявного обладнання, особливостей кожного класу тощо) і робити відповідні помітки у конспекті.

Підсумкові уроки за розділами чи окремими темами вчитель звичайно проводить на власний розсуд залежно від рівня можливостей учнів, матеріально-технічного оснащення курсу географії у школі та власного творчого підходу. Але в будь-якому випадку вчителю в пригоді стануть розроблені завдання типу традиційної перевірної роботи. Вони розроблені відповідно до чотирьох рівнів знань, умінь та навичок учнів у двох варіантах. Завдання перших двох рівнів мають тестову форму (різних типів), завдання третього рівня спрямовані на виявлення можливостей учнів характеризувати певну інформацію, пояснювати її, а четвертого — творчо інтерпретувати її або знаходити свої рішення нових проблем на основі здобутого на уроках матеріалу.

Посібник орієнтовано в першу чергу на навчальну програму курсу, і тому він може з легкістю корелюватися з будь-яким підручником обраним учителем.

Сподіваємось, що посібник надасть вам, шановні вчителі, реальну допомогу в підготовці до уроків, заощадить час для нових творчих пошуків.

Бажаємо натхнення, успіхів, нових злетів у вашій нелегкій, але найнеобхіднішій справі навчання, розвитку й виховання молодого покоління — майбутніх господарів Землі!

*Автори*

# КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Дата	Тема	Домашнє завдання	Примітки
<b>ВСТУП</b>				
1		<b>Урок 1.</b> Материки та океани як об'єкти вивчення регіональної географії. Співвідношення на Землі материків та океанів. Материки і частини світу. Джерела географічної інформації про материки та океани		
2		<b>Урок 2.</b> Карти материків та океанів, їх класифікація за масштабом, просторовим охопленням, змістом і призначенням		
<b>РОЗДІЛ I. ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДИ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ</b>				
<b>Тема 1. Форма і рухи Землі</b>				
3		<b>Урок 3.</b> Куляста форма Землі та її географічні наслідки. Рухи Землі, їхні наслідки		
<b>Тема 2. Материки та океани — великі природні комплекси географічної оболонки</b>				
4		<b>Урок 4.</b> Походження материків та океанічних западин внаслідок руху літосферних плит. Геологічні ери та епохи горотворення		
5		<b>Урок 5.</b> Тектонічні структури: платформи й області складчастості. Закономірності поширення основних форм рельєфу на материках і в океанах. <i>Практична робота 1.</i> Аналіз тектонічної та фізичної карт світу: виявлення зв'язків між тектонічною будовою і формами рельєфу		
6		<b>Урок 6.</b> Кліматотвірні чинники. Розподіл сонячної енергії на Землі. Вплив підстильної поверхні на клімат. Закономірності зміни температури повітря і поверхневих вод океанів		
7		<b>Урок 7.</b> Повітряні маси, їхні властивості та переміщення. Загальна циркуляція повітряних мас. Закономірності розподілу атмосферних опадів		
8		<b>Урок 8.</b> Водні маси, їхні властивості. океанічні течії		
9		<b>Урок 9.</b> Кліматичні пояси і типи клімату Землі		
10		<b>Урок 10.</b> Природні комплекси материків та океанів. Широтна зональність і висотна (вертикальна) поясність. <i>Дослідження</i> «Взаємодія Світового океану, атмосфери та суходолу, її наслідки»		
11		<b>Урок 11.</b> Підсумковий урок з розділів «Вступ», «Закономірності формування природи материків і океанів»		
<b>РОЗДІЛ II. МАТЕРИКИ ТРОПІЧНИХ ШИРОТ</b>				
<b>Тема 1. Африка</b>				
12		<b>Урок 12.</b> Географічне положення Африки. Дослідження та освоєння материка. <i>Практична робота 2.</i> Визначення географічних координат крайніх точок та протяжності материка з півночі на південь та із заходу на схід. <i>Практична робота 3</i> (початок). Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Африки		
13		<b>Урок 13.</b> Тектонічна будова Африки		
14		<b>Урок 14.</b> Рельєф, корисні копалини Африки. <i>Практична робота 3</i> (продовження). Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Африки		
15		<b>Урок 15.</b> Загальні ознаки клімату Африки		
16		<b>Урок 16.</b> Кліматичні пояси і типи клімату Африки. <i>Практична робота 4.</i> Визначення типів клімату Африки за кліматичними діаграмами		
17		<b>Урок 17.</b> Води суходолу Африки. Використання водних ресурсів. <i>Практична робота 3</i> (продовження). Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Африки		

№ з/п	Дата	Тема	Домашнє завдання	Примітки
18		<b>Урок 18.</b> Природні зони Африки, закономірності їх розміщення		
19		<b>Урок 19.</b> Стихійні явища природи в Африці. Екологічні проблеми. Природні об'єкти, занесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО		
20		<b>Урок 20.</b> Населення Африки. Держави. Зв'язки України з державами африканського континенту. <i>Практична робота 3</i> (закінчення). Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Африки		
21		<b>Урок 21.</b> Підсумковий урок з теми «Африка»		
<b>Тема 2. Південна Америка</b>				
22		<b>Урок 22.</b> Географічне положення Південної Америки. Дослідження та освоєння материка. <i>Практична робота 5</i> (початок). Позначення на контурній карті географічних об'єктів Південної Америки		
23		<b>Урок 23.</b> Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини Південної Америки. <i>Практична робота 5</i> (продовження). Позначення на контурній карті географічних об'єктів Південної Америки		
24		<b>Урок 24.</b> Загальні ознаки клімату Південної Америки. Кліматичні пояси і типи клімату. <i>Практична робота 6.</i> Визначення типів клімату Південної Америки за кліматичними діаграмами		
25		<b>Урок 25.</b> Води суходолу Південної Америки. <i>Практична робота 5</i> (продовження). Позначення на контурній карті географічних об'єктів Південної Америки		
26		<b>Урок 26.</b> Природні зони Південної Америки. Висотна поясність Анд. Зміни природи материка людиною. Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти Південної Америки, віднесені до світової природної спадщини ЮНЕСКО. <i>Дослідження «Природні унікальні Південної Америки»</i>		
27		<b>Урок 27.</b> Населення Південної Америки. Держави. Зв'язки України з державами Південної Америки. <i>Практична робота 5</i> (закінчення). Позначення на контурній карті географічних об'єктів Південної Америки		
<b>Тема 3. Австралія</b>				
28		<b>Урок 28.</b> Географічне положення Австралії. Дослідження та освоєння материка. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. <i>Практична робота 7</i> (початок). Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Австралії		
29		<b>Урок 29.</b> Клімат Австралії. Води суходолу. <i>Практична робота 8.</i> Визначення типів клімату Австралії за кліматичними діаграмами. <i>Практична робота 7</i> (продовження). Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Австралії		
30		<b>Урок 30.</b> Унікальність рослинності й тваринного світу Австралії. Природні зони. Зміна природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти Австралії, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО		
31		<b>Урок 31.</b> Населення, його склад та розміщення. Австралія — країна-материк. Україна і Австралія. <i>Практична робота 7</i> (закінчення). Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Австралії		
32		<b>Урок 32.</b> Підсумковий урок з тем «Австралія» та «Південна Америка»		
<b>РОЗДІЛ III. ПОЛЯРНИЙ МАТЕРИК ПЛАНЕТИ</b>				
<b>Тема 1. Загальні відомості про Антарктиду</b>				
33		<b>Урок 33.</b> Географічне положення. Антарктида й Антарктика. Дослідження материка. Українська дослідна станція «Академік Вернадський». Міжнародний статус материка		
<b>Тема 2. Природа Антарктиди</b>				
34		<b>Урок 34.</b> Тектонічна будова, рельєф, клімат, рослинність і тваринний світ Антарктиди. Природні багатства, їх використання. Екологічні проблеми материка		

№ з/п	Дата	Тема	Домашнє завдання	Примітки
<b>РОЗДІЛ IV. МАТЕРИКИ ПІВНІЧНОЇ ПІВКУЛІ</b>				
<b>Тема 1. Північна Америка</b>				
35		<b>Урок 35.</b> Географічне положення Північної Америки. Історія відкриття та освоєння. <i>Практична робота 9</i> (початок). Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Північної Америки		
36		<b>Урок 36.</b> Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини Північної Америки. <i>Практична робота 9</i> (продовження). Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Північної Америки		
37		<b>Урок 37.</b> Загальні ознаки клімату Північної Америки. Кліматичні пояси і типи клімату		
38		<b>Урок 38.</b> Води суходолу Північної Америки. <i>Практична робота 9</i> (продовження). Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Північної Америки		
39		<b>Урок 39.</b> Природні зони Північної Америки. Висотна поясність у горах		
40		<b>Урок 40.</b> Зміни природи Північної Америки людиною. Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО. <i>Дослідження</i> «Розробка та обґрунтування маршруту, що проходить через об'єкти Північної Америки, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО»		
41		<b>Урок 41.</b> Населення Північної Америки. Держави. Україна і держави Північної Америки. <i>Практична робота 9</i> (закінчення) «Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Північної Америки»		
42		<b>Урок 42.</b> Підсумковий урок за темами «Антарктида», «Північна Америка»		
<b>Тема 2. Євразія</b>				
43		<b>Урок 43.</b> Географічне положення Євразії. Поділ Євразії на дві частини світу. <i>Практична робота 10</i> (Початок). Позначення на контурній карті географічних об'єктів Євразії		
44		<b>Урок 44.</b> Дослідження та освоєння Євразії		
45		<b>Урок 45.</b> Тектонічна будова Євразії. Рельєф, роль внутрішніх і зовнішніх сил у його формуванні. Корисні копалини. <i>Практична робота 10</i> (продовження). Позначення на контурній карті географічних об'єктів Євразії		
46		<b>Урок 46.</b> Загальні ознаки клімату Євразії		
47		<b>Урок 47.</b> Кліматичні пояси й типи клімату Євразії. <i>Практична робота 11.</i> Визначення типів клімату Євразії в межах помірного поясу за допомогою кліматичних діаграм		
48		<b>Урок 48.</b> Води суходолу Євразії. Річки. <i>Практична робота 10</i> (продовження). Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Євразії		
49		<b>Урок 49.</b> Води суходолу Євразії. Озера, болота, льодовики, багаторічна мерзлота, підземні води. <i>Практична робота 10</i> (продовження). Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Євразії		
50		<b>Урок 50.</b> Природні зони Євразії. Арктичні пустелі. Тундра й лісотундра. Ліси помірного поясу. Лісостепа й степи		
51		<b>Урок 51.</b> Природні зони Євразії. Напівпустелі й пустелі. Субтропічні ліси. Савана. Субекваторіальні та екваторіальні ліси. Висотна поясність		
52		<b>Урок 52.</b> Зміни природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО		
53		<b>Урок 53.</b> Населення Євразії. Держави. <i>Практична робота 10</i> (продовження) Позначення на контурній карті назв географічних об'єктів Євразії		

№ з/п	Дата	Тема	Домашнє завдання	Примітки
54		<b>Урок 54.</b> Найбільші держави Європи. Німеччина. Франція. Велика Британія. Італія		
55		<b>Урок 55.</b> Зв'язки України з країнами Європи		
56		<b>Урок 56.</b> Найбільші держави Азії. Китай. Японія. Індія		
57		<b>Урок 57.</b> Підсумковий урок за темою «Євразія»		
<b>РОЗДІЛ V. ОКЕАНИ</b>				
<b>Тема 1. Тихий океан</b>				
58		<b>Урок 58.</b> Географічне положення. Рельєф дна. Клімат і води. <i>Практична робота 12</i> (початок). Позначення географічних об'єктів та течій океанів на контурній карті		
59		<b>Урок 59.</b> Органічний світ і природні ресурси Тихого океану. Охорона природи океану. Острови в Тихому океані, їх походження. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків		
<b>Тема 2. Атлантичний океан</b>				
60		<b>Урок 60.</b> Географічне положення Атлантичного океану. Рельєф дна. Клімат і води. Органічний світ і природні ресурси, їх використання. Охорона природи океану. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків. <i>Практична робота 12</i> (продовження). Позначення географічних об'єктів та течій океанів на контурній карті		
<b>Тема 3. Індійський океан</b>				
61		<b>Урок 61.</b> Географічне положення Індійського океану. Рельєф дна. Клімат і води. Органічний світ і природні ресурси. Види господарської діяльності в океані. Охорона природи океану. Вплив океану на життєдіяльність людей на прилеглих материках. <i>Практична робота 12</i> (продовження). Позначення географічних об'єктів і течій океанів на контурній карті		
<b>Тема 4. Північний Льодовитий океан</b>				
62		<b>Урок 62.</b> Географічне положення Північного Льодовитого океану у високих широтах. Історія географічних досліджень океану. Рельєф дна. Клімат і води. Льодовий режим океану. Органічний світ і природні ресурси. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків. <i>Практична робота 12</i> (закінчення). Позначення географічних об'єктів і течій океанів на контурній карті		
63		<b>Урок 63.</b> Океани Землі. Узагальнення знань		
<b>РОЗДІЛ VI. ВПЛИВ ЛЮДИНИ НА ПРИРОДУ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ</b>				
<b>Тема 1. Використання природних багатств материків та океанів</b>				
64		<b>Урок 64.</b> Природні багатства материків та океанів, їхні основні види. Наслідки використання ресурсів людиною. Порушення природної рівноваги. Антропогенні ландшафти		
<b>Тема 2. Екологічні проблеми материків та океанів</b>				
65		<b>Урок 65.</b> Забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, основні джерела їх надходження. Міжнародне співробітництво в розв'язанні екологічних проблем. Міжнародні організації з охорони природи		
66		<b>Урок 66.</b> Дослідження «Шляхи розв'язування екологічних проблем»		
		<b>Урок 67–70 (резерв)</b>		



# ВСТУП

## УРОК 1

МАТЕРИКИ ТА ОКЕАНИ ЯК ОБ'ЄКТИ ВИВЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ.  
СПІВВІДНОШЕННЯ НА ЗЕМЛІ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ. МАТЕРИКИ І ЧАСТИНИ  
СВІТУ. ДЖЕРЕЛА ГЕОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО МАТЕРИКИ ТА ОКЕАНИ

Дата \_\_\_\_\_

Клас \_\_\_\_\_

### Мета:

- *навчальна*: пригадати прийоми навчальної діяльності; з'ясувати особливості нового курсу, предмет його вивчення; сформулювати уявлення про систему географічних наук, що вивчають окремі регіони Землі; повторити знання про розподіл земної поверхні на материки, океани, частини світу; ознайомити з джерелами географічних знань регіональної географії; удосконалювати навички роботи з джерелами географічних знань;
- *розвивальна*: сприяти розумінню значення для людини географічних знань про материки та океани; розвивати допитливість, вміння аналізувати й систематизувати, робити висновки та узагальнення, удосконалювати картографічну компетентність;
- *виховна*: виховувати повагу до людських знань, відповідальність за майбутнє Землі.

**Тип уроку:** комбінований.

**Обладнання:** підручники, атласи, контурні карти, стінна фізична карта світу, зразки різноманітних джерел знань з географії.

**Опорні та базові поняття:** географія, материк, океан, частина світу, географічний об'єкт, процес, явище, джерела географічних знань.

**Географічна номенклатура:** Австралія, Антарктида, Африка, Євразія, Південна Америка, Північна Америка, Атлантичний, Індійський, Південний, Північний Льодовитий, Тихий океани.

## ХІД УРОКУ

### I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

### II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

— Минулого року під час вивчення географії ви склали загальне враження про нашу величезну домівку — планету Земля. Цього року ми зазирнемо до окремих її «кімнат». З'ясуємо особливості «дизайну» кожної з них, особливості функціонування, господарів та багато іншого.

### III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, ВМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ

- ♦ Що означає слово «географія» в перекладі з грецької мови?
- ♦ Скільки материків на Землі? Назвіть їх у порядку відкриття європейцями.
- ♦ Скільки на Землі океанів? Назвіть їх.
- ♦ Які способи вивчення Землі використовують учені? Якими користувалися ви?
- ♦ Назвіть джерела географічних знань, які застосовують на уроках географії.
- ♦ Перелічіть науки, що вивчають нашу планету.
- ♦ З якими методами географічних досліджень ви ознайомилися в 6 класі?

### IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

#### 1 Що вивчає географія материків і океанів

Основа курсу — це вивчення кожного материка й кожного океану в певній послідовності за певним типовим планом. Згідно з особливостями географічного положення і характерними ознаками природи материки поділяють на групи — тропічних широт, полярний і Північної півкулі.

Вивчення курсу дасть уявлення про: історію відкриття й дослідження материка чи океану; географічне положення; особливості природи; державний поділ території материків та їх населення, особливості окремих держав; використання людиною природи окремих материків й океанів і наслідки її діяльності.

#### 2 Науки, що вивчають материки й океани

Усі географічні науки вивчають материки й океани — від природничих (геологія, геоморфологія, кліматологія, біогеографія, гідрологія й ін.) до



суспільно-економічних (демографія, політична географія, економічна географія й ін.).

## V. ПОВТОРЕННЯ Й УДОСКОНАЛЕННЯ ЗНАТЬ

### Співвідношення і розподіл на Землі материків та океанів

Поверхня Землі	Земля загалом		Північна півкуля		Південна півкуля	
	Площа, млн км <sup>2</sup>	%	Площа, млн км <sup>2</sup>	%	Площа, млн км <sup>2</sup>	%
Вода	361,26	70,8	154,64	60,6	206,62	81,0
Суходіл	148,84	29,2	100,41	39,4	48,43	19,0

Середня абсолютна висота суходолу  $\approx 875$  м.

Середня глибина Світового океану  $\approx 3710$  м.

### 3 Материка і частини світу

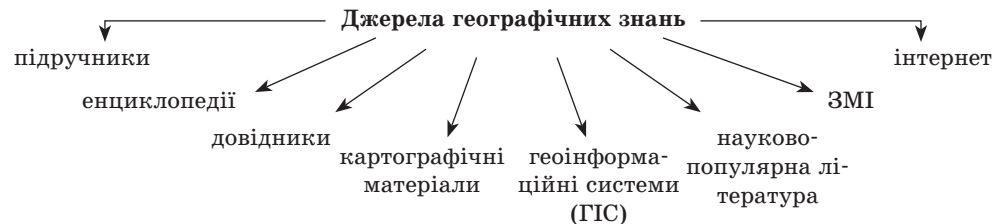
Материк (континент) — категорія геолого-географічна, частина світу — історико-географічна. *Материка* — найбільші ділянки суходолу Землі, з усіх боків оточені водами, *частини світу* — великі частини суходолу, що уміщують материка чи їхні частини та прилеглі острови.

### 4 Джерела географічної інформації

Вивчення окремих материків й океанів виконують тими ж методами, що й вивчення Землі загалом, тільки цілеспрямовані на певну її ділянку.

*Метод* — це конкретний спосіб вивчення того чи іншого явища чи предмета.

Внаслідок вивчення з'являються різноманітні джерела знань.



*Геоінформаційні системи (ГІС)* — особливі джерела інформації, утворені як комплекс електронних географічних карт (зокрема і тривимірних моделей місцевості), текстової інформації, діаграм, графіків тощо, для найповнішого відображення кількісних і якісних показників певної території.

### 5 Значення знань про материка й океани для людини

Особливості природи материків визначають особливості мешкання й господарської діяльності людини. Знання про океани визначають прогнозування кліматичних змін, використання їхніх ресурсів, транспортних, рекреаційних можливостей.

## VI. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

- Назвіть материка й океани, переважна частина яких розташована в Північній півкулі (у Південній півкулі, у Східній півкулі, Західній півкулі).
- Як з'єднуються океани між собою в Північній півкулі? У Південній? Які наслідки це може мати для течій?
- З якими предметами, тваринами, рослинами тощо асоціюються у вас конфігурації кожного материка й океану?
- Чим частина світу Австралія відрізняється від материка Австралія?

## VII. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

### VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Опрацюйте § \_\_\_\_\_.
- З'ясуйте, які джерела знань про материка й океани є у вас удома.

## УРОК 2

Дата \_\_\_\_\_

Клас \_\_\_\_\_

КАРТИ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ, ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ЗА МАСШТАБОМ, ПРОСТОРОВИМ ОХОПЛЕННЯМ, ЗМІСТОМ І ПРИЗНАЧЕННЯМ

### Мета:

- *навчальна*: повторити поняття «карта», удосконалити знання про особливості різних видів картографічних джерел знань та використовуваних при цьому методів; навчити визначати вид карти за різними ознаками; формувати вміння та навички найпростіших географічних досліджень за картами;
- *розвивальна*: розвивати допитливість та спостережливість, картографічну компетентність, акуратність, послідовність у діях, уміння робити висновки й узагальнення, працювати у групі; показати значущість картографічного методу у вивченні курсу;
- *виховна*: виховувати організованість, відповідальність, толерантність.

**Тип уроку:** повторення й удосконалення знань, умінь й навичок.

**Обладнання:** підручник, атлас, глобус, різноманітні карти материків й океанів та їх частин, різні види атласів материків і частин світу.

**Опорні та базові поняття:** карта, масштаб, класифікація, тематична карта, загальногеографічна карта, умовні позначення.

## ХІД УРОКУ

### I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

### II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

«Карта важливіша за текст, бо говорить часто яскравіше, наочніше, лаконічніше, ніж найкращий текст» — так сприймав карту видатний географ П. П. Семенов-Тянь-Шанський. Після вивчення географії в 6 класі напевне ні в кого цей вислів не викликає сумніву. Складно уявити особливості такого величезного об'єкта, як ціла планета. Скільки разів карта давала вам зорове уявлення про різноманітність і в той же час закономірності природних процесів на Землі. Цього року вам треба буде ще детальніше вивчати нашу планету, тому й карти в нас будуть більш детальними. А як їх можна зробити такими? Пригадаймо усе, що нам відомо про них.

### III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ, ВМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ

- ♦ Що таке карта?
- ♦ Яке значення мають географічні карти в житті людей?
- ♦ Чому географічну карту ще називають «другою мовою» географії?
- ♦ Що таке масштаб карти?
- ♦ Від чого залежить вибір масштабу карти?
- ♦ За якими ознаками можна поділити карти?
- ♦ Навіщо карти класифікують?
- ♦ Назвіть способи передання на картах їхнього основного змісту.

### IV. ПОВТОРЕННЯ ЗНАТЬ

- Опрацюйте схему «Класифікація географічних карт», визначаючи, на які групи і за якими ознаками вони поділяються.
- Наведіть приклади карт кожної групи.
- Оберіть будь-яку карту атласу, інформацію про неї запишіть у таблицю.

Назва	Класифікаційні ознаки			Головний зміст	Способи відображення інформації
	За охопленням території	За масштабом	За змістом		

## V. УДОСКОНАЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ, НАВИЧОК

1. Класифікуйте наявні на уроці карти материків й океанів за кожною класифікаційною ознакою.
2. Проаналізуйте карти атласу.
  - Які ділянки Землі вони охоплюють?
  - Яку інформацію відображено на картах світу? Яка з них повторюється на картах окремих материків? Навіщо?
  - Чим відрізняються карти світу й окремих материків з однаковою тематикою?
  - Які теми відображено на картах для кожного материка?
  - У якому масштабі виконано фізичні карти материків? Чому обрано однаковий масштаб?
3. Оберіть ознаку класифікації карт і запишіть номери сторінок атласу, де є відповідні карти.
4. Виходячи зі змісту карт, зробіть висновок про знання, які ви здобудете, вивчаючи курс.
5. Якою буде послідовність вивчення материків?
6. Зробіть припущення, чому Євразію ви будете вивчати останньою з материків.

## VI. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

### VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Опрацюйте § \_\_\_\_\_.
- Складіть характеристику двох карт атласу (на вибір).

*Випереджальне завдання:* підготуйте інформацію про розміри Землі, порядок святкування настання Нового року в різних країнах світу, зазначаючи, на яких материках вони розташовані.

*Творче завдання:* уявіть, що вам трапилася нагода обрати куточок Землі для подорожі. Що ви виберете? У який спосіб ви б здійснили подорож? Що вас цікавило б найбільше?